

Bryssel, 14. tammikuuta 2026
(OR. en)

5306/26

AGRI 19
AGRIORG 1

ILMOITUS

Lähettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Maatalouden erityiskomitea / neuvosto
Asia:	Kertomus hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin arvioinnista – <i>Komissio esittelee</i> – <i>Keskustelu</i>

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä puheenjohtajavaltion edellä mainitusta aiheesta laatima ilmoitus.

Ministerien keskustelu hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin arvioinnista ja tulevasta tarkistamisesta

Neuvotteluvoima jakautuu maatalouselintarvikkeiden toimitusketjussa edelleen hyvin epätasaisesti, ja tämä johtaa usein hyvän kauppataivan vastaisiin käytäntöihin. Käytännöt vaarantavat tulojen vakauden, lisäävät taloudellista haavoittuvuutta ja heikentävät luottamusta kauppasuhteisiin, mikä on viljelijöille ja pienille tavarantoimittajille haitallista. Yhteisen maatalouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on yhä vahvistaa viljelijöiden asemaa elintarvikeketjussa ja tukea maataloustuloja.

Näihin haasteisiin vastaamiseksi Euroopan unioni täydensi olemassa olevaa markkinakehystä (YMJ-asetus) hyväksymällä vuonna 2019 direktiivin (EU) 2019/633 hyvän kauppataivan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa. Direktiivi, jossa vahvistetaan luettelo kielletyistä käytännöistä, täytäntöönpanovelvoitteet jäsenvaltioille sekä suoja-toimia, muodostaa yhdenmukaistamisen vähimmäistason, ja sen tavoitteena oli hälventää tavarantoimittajien pelkoja. Näitä pyrkimyksiä on äskettäin täydennetty uusilla aloitteilla, joihin kuuluvat komission ehdotus asetukseksi hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevien sääntöjen rajatylittävästä täytäntöönpanosta sekä vuoden 2024 ehdotukset YMJ-asetukseen tehtävistä kohdennetuista muutoksista. Molempien tavoitteena on parantaa viljelijöiden asemaa ja suojelua arvoketjuissa.

Komissio on hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin 12 artiklan mukaisesti tehnyt ensimmäisen arvioinnin direktiivistä ja julkaissut arviointikertomuksensa¹ 1. joulukuuta 2025 (asiakirja COM(2025) 728 final). Arviointi tehtiin täytäntöönpanon varhaisessa vaiheessa, koska direktiivin saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä oli useissa jäsenvaltioissa viivästynyt eikä käytännön soveltaminen ollut jatkunut vielä kovin pitkään. Tuloksiin vaikuttivat myös erot kansallisten täytäntöönpanotoimien valinnassa, vertailukelpoisten tietojen rajallinen saatavuus sekä ulkoiset häiriöt, kuten covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan.

¹ ST 16217/25.

Näistä rajoituksista huolimatta arvioinnissa todetaan, että direktiivi on johtanut joidenkin hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen – ennen kaikkea maksuviivästysten – määrän vähentymiseen ja täytäntöönpanon tehostumiseen kaikkialla unionissa. Se on myös taannut viljelijöille ja pienille tavarantoimittajille vähimmäissuojan kaikissa jäsenvaltioissa ja tehnyt näin toimintaedellytyksistä tasapuolisemmat. Arvioinnissa tuodaan samaan aikaan esiin merkittäviä haasteita ja asioita, joita olisi vielä pohdittava.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota muun muassa seuraaviin seikkoihin:

- Kaikki viljelijät ja tavarantoimittajat eivät ole yhtä lailla tietoisia direktiivin mukaisista oikeuksistaan.
- Valituksia tehtiin vain vähän, mikä johtui pääasiassa kustotoimien pelosta ja koska luottamuksellisuuteen suhtauduttiin epäilevästi.
- Jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä eroja täytäntöönpanotoimissa ja -käytännöissä.
- Käyttöön on otettu uusia tai muuttuneita käytäntöjä, joilla on mahdollista kiertää direktiiviä ja siirtää kohtuuttomia riskejä tai kustannuksia tavarantoimittajille, mukaan lukien kestävyysvaatimukseen liittyvät käytännöt tai pay-on-scan-toimintamallin kaltaiset maksumallit.

Arvioinnissa muistutetaan myös laajemmasta poliittisesta asiayhteydestä, kuten EU:n elintarvikeketjun seurantakeskuksen perustamisesta, viljelijöille maksettavaa oikeudenmukaista korvausta koskevista analyyseistä sekä maataloutta ja elintarvikkeita koskevasta visiosta, jossa korostetaan, että viljelijöitä ei pitäisi pakottaa myymään tuotteitaan järjestelmällisesti alle tuotantokustannusten, mutta pidetään kuitenkin kiinni yhteisen maatalouspolitiikan markkinasuuntautuneisuudesta.

Tätä taustaa vasten ja ottaen huomioon komission aikomuksen esittää ehdotus hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin tarkistamisesta vuoden 2026 jälkipuoliskolla puheenjohtajavaltio Kypros katsoo, että nyt on otollinen aika pyytää ministereitä keskustelemaan keskeisistä poliittikkalinjauksista tulevan tarkistuksen pohjustamiseksi. Puheenjohtajavaltio Kypros pyytää ministereitä esittämään näkemyksiään siitä, miten voitaisiin helpottaa käytettävissä olevien välineiden tehokasta käyttöä hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjumiseksi, tämän vaikuttamatta komission tulevan ehdotuksen soveltamisalaan tai sisältöön.

Kysymyksiä ministerien keskustelua varten

Kysymys 1 – Viljelijöiden aseman vahvistaminen

Miten hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin tulevassa tarkistuksessa voitaisiin edelleen vahvistaa viljelijöiden ja pienten tavarantoimittajien asemaa maatalouselintarvikkeiden toimitusketjussa ja samalla tukea direktiivin yhdenmukaisempaa ja tehokkaampaa täytäntöönpanoa eri jäsenvaltioissa kunnioittaen sisämarkkinoita ja suhteellisuusperiaatetta?

Kysymys 2 – Markkinoiden oikeudenmukaisuus

Mikä pitäisi olla hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevan kehyksen rooli tilanteissa, joissa kohtuuttomia riskejä tai kustannuksia saatetaan siirtää viljelijöille, kun pidetään kuitenkin kiinni yhteisen maatalouspolitiikan markkinasuuntautuneesta luonteesta?